

ДЕЛО ВЪЗРОЖДЕНСКО, СЪС СИЛА В НАСТОЯЩЕТО

Езиковедски изследвания в чест на проф. Сийка Спасова-Михайлова.
Състав. и ред.: Стефана Боянова Калдиева, Радостина Божидарова Захариева. Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, София, 2011, 556 с.

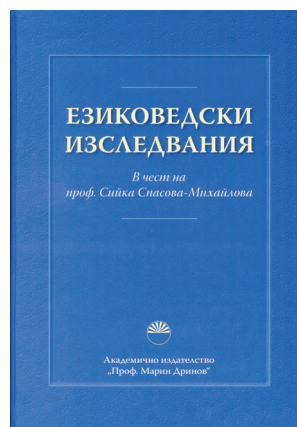
Димитър Веселинов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Издаването на сборници в чест на изтъкнати български учени е дело възрожденско, чиято сила в настоящето време придобива още по-голяма значимост за националната кауза на родната наука и на българщината, тъй като в кръстопътно време научната общност отдава безкористна почит към нашите учители и вдъхновители. В този контекст добра традиция на Института за български език е да отбелязва заслугите на първостроителите и значимите личности в историята на своето съществуване, като рецензирият труд се вписва в богатата практика на Секцията за българска лексикология и лексикография в издаването на сборници с научни изследвания, посветени на водещите български лексиколози и лексикографи Стефан Илчев, Кристилина Чолакова, Кети Ничева, Веса Кювлиева, Емилия Пернишка.

Актуалността на подобно начинание се определя, първо, от творческата фигура на лицето, което предизвиква интереса сред съответната колегия за списване на сборник в негова чест, на второ място – от участниците в това начинание, на трето място – от качеството на депозираните материали, и не на последно място – от усета и прецизността на работата на съставителите. Това са изходните критерии, по които ще направя своята рецензия за сборника „Езиковедски изследвания в чест на проф. Сийка Спасова-Михайлова“.

В случая – проф. Сийка Спасова-Михайлова е безспорен строител на модерната българска фразеологична наука, свързал професионалната си съдба със създаването и развитието на Института за български език при Българската

академия на науките. Тя е изтъкнат авторитет в областта на българската лексикология и лексикография и вдъхновител на множество свои последователи. Тя е един от съставителите на тритомния *Речник на съвременния български книжовен език* (1955 – 1959), автор на *Ръководството* (1966) за съставяне на все още незавършения *Речник на българския език* и съредатор на първите му пет тома, съавтор на *Фразеологичен речник на българския език* (1974 – 1975) и автор на множество студии и статии в областта на българската предложна система, на категорията число и др. Юбилейният сборник, посветен на деветдесетата ѝ годишнина, е свързан преди всичко с нейната дейност като фразеолог и фразеограф. Фразеологията, тази все още млада дисциплина, не престава да поставя множество теоретични и практически (особено с оглед на съставянето на тълковен и на двуезичен фразеологичен речник) въпроси, а проф. Сийка Спасова-Михайлова е с важни значителни приноси в тази област и като пионер в разработването на фразеологичната проблематика в славистиката, и като една от създателките на българската фразеологична школа.

Участниците в сборника са изтъкнати български и чуждестранни езиковеди, като сред тях се открояват имената на световноизвестните лексиколози и теоретици на съвременните фразеологични проучвания фразеолози като проф. Валерий Мокиенко от Санкт-Петербургския университет (председател на Фразеологичната комисия при Международния комитет на славистите и член на Европейската асоциация по фразеология EUROPHRAS), проф. Дмитрий Добровольски от Руската академия на науките – преподавател в Московския университет „Ломоносов“ (член на EUROPHRAS, носител на престижната награда „Якоб и Вилхелм Грим“), проф. Антонио Памиес-Бертран от Университета в Гренада (заместник-председател на EUROPHRAS), проф. Салах Межри от Университета Париж 13, проф. Хулия Севийя Муньос, проф. Инес Сфар и проф. Йоанна Шершунович (членове на научния съвет на EUROPHRAS), проф. Мария-Исабел Гонсалес-Рей от Университета в Сантяго де Компостела, проф. Драгана Мршевич-Радович от Белградския университет и др. Заслужава да се отбележи, че този сборник на практика събира работи от двете европейски фразеологични школи – основно на участници в научните форуми на EUROPHRAS и на Комисията по фразеология към Международния комитет на славистите, което е полезно като своеобразна обмяна на идеи, виждания, подходи, практическа насоченост.

По отношение на третия критерий мога да твърдя, че включените в сборника статии са интересни и разнообразни по тематика и са със сериозен принос за съвременната филологическа наука. В тях могат да се открият изключително полезни и аргументирани насоки за правилен подход при определянето на самобитност, национална специфичност на фразеологичния материал (В. Мокиенко), при подбора на еквивалентите при превод и при представянето им в двуезичен фразеологичен речник (Д. Добровольски), при изработка на нов

тип тълковен фразеологичен речник с включване на когнитивен и културологичен сегмент в речниковата статия (Н. Алефиренко) и т.н. Обърнато е внимание на интересни явления като калкиране (В. Мокиенко), интерогативност (М. Кошкова), дефразеологизация (Д. Благоева) и др., които очертават пред младите български учени предизвикателни полета за изследователско търсене. Оформят се няколко посоки на интересите към фразеологичната проблематика: ролята на метафората, метафоричната образност във фразеологията (А. Памиес-Бертран, А. Петрова, М. Алварес де ла Гранха, Х. Севийя Муньос, Й. Чобанова и др.); фразеология и превод (Д. Доброволски); фразеология и речниково дело (М.-И. Гонсалес-Рей, К. Шатара, С. Павлова); фразеология и културология (Д. Мршевич-Радович, Л. Байрамова, Л. Петровская, М. Алварес де ла Гранха и др.). Културологичната насоченост на изследването на фразеологичния материал се оказва доминираща. Това може да се обясни с общата съвременна тенденция в лингвистиката, в която се търсят факти и аргументи за доказване на идентичност и самобитност. Тук много полезно се вписва със своя богат разноезичен фразеологичен доказателствен материал работата на В. Мокиенко, в която той подчертава, че трябва да се имат предвид винаги възможните реални контакти в по-близко и по-далечно минало между различните етноси и култури, както и да не се забравя за възможността калкирането да бъде завоалирано от по-късна естествена синонимна подмяна на компонент с друга домашна дума, при това диалектна или свързана със специфична за етноса реалия, и така да подвежда към определяне на фалшива самобитност, единствена принадлежност на отделен даден език.

От цялото разнообразие на интересни разработки ще отделя внимание и на още две – на Д. Доброволски и на М.-И. Гонсалес-Рей. Д. Доброволски разглежда междуезиковата еквивалентност при фразеологизмите и представя четири типа съотношения: пълни еквиваленти, частични еквиваленти, фразеологични аналози и безеквивалентни фразеологизми. Много важен и полезен акцент в работата е разграничението на целите и изискванията на представянето и използването на така определените типове в преводния речник и в превода на текст. Обръща внимание, че всъщност съществуват два различни аспекта на еквивалентността – при превода на текст не е задължително отношението „фразеологизъм – фразеологизъм“, не е важна „фразеологичността“, а функционалната еквивалентност (която често може да се реализира чрез отделна дума или обикновено словосъчетание).

М.-И. Гонсалес-Рей проследява връзката в развитието на теоретичната фразеология и на фразеографията във френската лингвистика. В това изследване откриваме не само много интересна конкретна лингвистична информация, но виждаме и своеобразно потвърждение на основните характерни моменти всъщност от историята на фразеологията и нейното речниково представяне и в другите европейски езици.

Повечето разработки са в съпоставителен план, което предоставя по-богата и диференцирана картина на конкретно анализираното езиково явление (А. Памие-Бертран, М. Кошкова, Ж. Кръстева, А. Радулеску, М. Кузмова, Е. Недкова и др.).

Заслужава особено внимание един факт, който се налага от няколко изследователски материала в сборника, посветен на проф. С. Спасова-Михайлова. Техните автори са открили идея и отправна точка за своите научни търсения и анализи в работите на самата юбилярка (вж. Л. Байрамова, П. Асенова, Ю. Балтова, М. Кузмова) или се опират на нейни наблюдения, съждения, изводи (вж. Д. Благоева, С. Павлова, И. Касабов, Ц. Георгиева), което може да се определи като най-хубаво признание за стойностната научна дейност на проф. С. Спасова-Михайлова.

С използвания богат фразеологичен материал от различни езици, както и с приложената библиография към статиите, сборникът предоставя възможност и за допълнителна информация и идеи.

Освен високата научна стойност на включения изследователски материал, съответстващ на новите предизвикателства пред съвременната филологическа наука, заслужава да се отбележи и прецизността на изданието – хармоничното му конструиране, точността, еднотипността и пълнотата на библиографските описания, както и неговото елегантно и стилно оформление.

Сборникът „Езиковедски изследвания в чест на проф. Сийка Спасова-Михайлова“ е много полезно издание за всички, които се занимават с фразеологична проблематика, лингвокултурология и съпоставително езикознание. Той е достоен израз на внимание и почит към проф. С. Спасова-Михайлова както от страна на съставителите и участниците в него, така и от страна на Института за български език при БАН, в който е преминала цялата нейна дългогодишна творческа дейност.

A RENAISSANCE DEED WITH A CONSEQUENCE IN THE PRESENT

✉ **Prof. Dr. Dimitar Vesselinov**
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: d_vesselinov@yahoo.fr